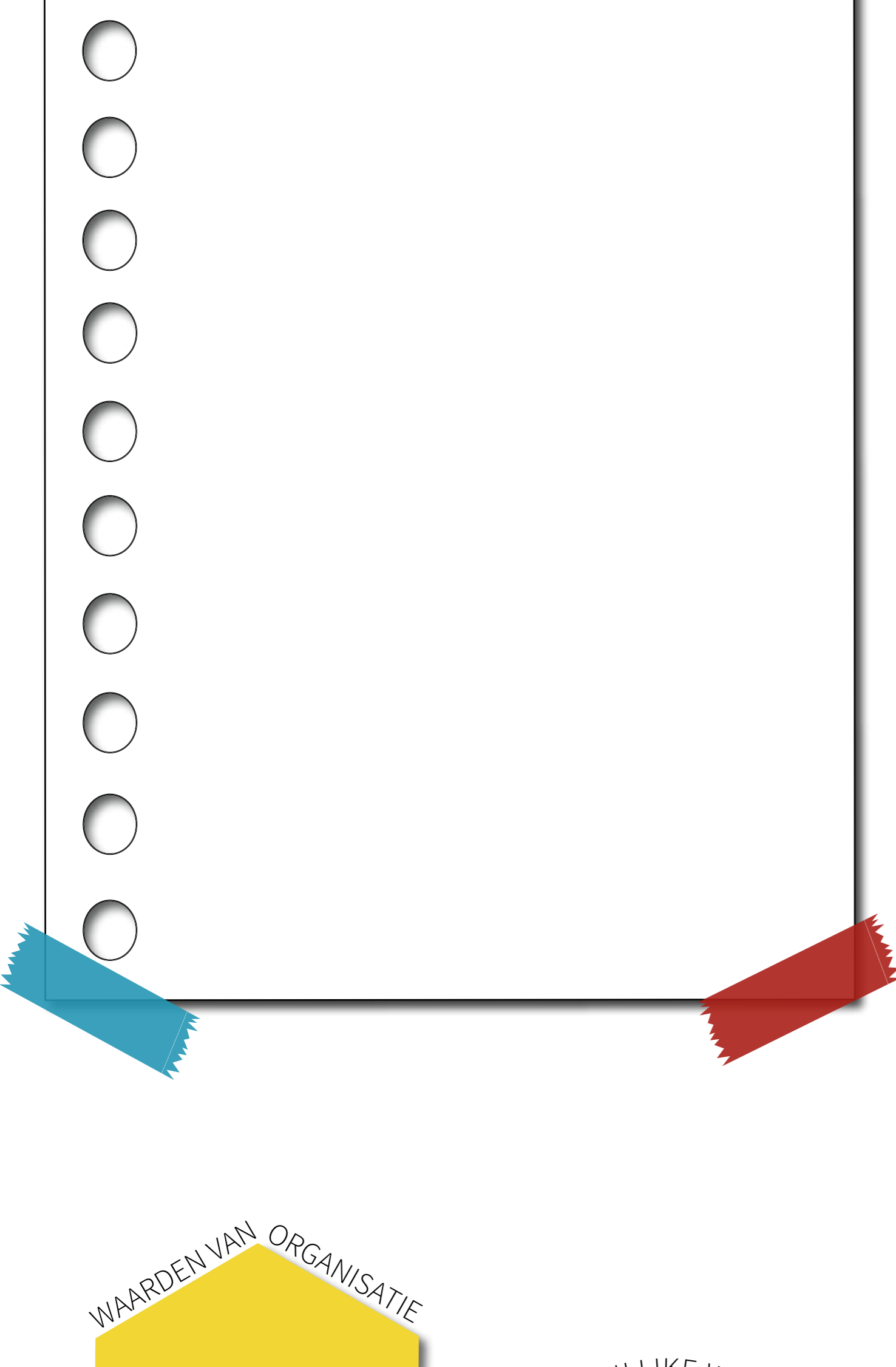

REMOTE

De *Ethische Data Assistent* (DEDA) is een toolkit ontwikkeld door Utrecht Data School, Universiteit Utrecht. DEDA REMOTE is een adaptatie van de DEDA toolkit en is speciaal ontwikkeld met als doel de DEDA online inzetbaar te maken. DEDA REMOTE maakt het mogelijk dat DEDA workshops ook op afstand kunnen plaatsvinden.

DATAGERELATEERDE OVERWEGINGEN

VERZAMELEN	ALGORITMEN	10	Actiepunten
	Gebruikt u een algoritme in uw project? Zo nee, ga door naar 'Bron'.	11	
	Hoe gaat u om met false positives en false negatives?	12	
	Is er iemand in het team die kan uitleggen hoe het gebruikte algoritme werkt? Is het noodzakelijk dat iemand kan uitleggen wat het doet?	13	Waarden
	Gebruikt u de uitkomsten van het model als leidend of aanvullend in uw beslissingsmodel?	14	
	Is er menselijke controle op fouten die het algoritme kan maken? Hoeveel ruimte heeft een mens om van het systeem af te wijken wanneer nodig?		
GEBRUIK	BRON	15	Actiepunten
	Wat is de bron van de data?	16	
	Heeft u de kwaliteit van de dataset(s) gecontroleerd?	17	Waarden
	Hebben de data een houdbaarheidsdatum?	18	
OPSLAG	ANONIMISEREN	19	Actiepunten
	Is het nodig om de dataset(s) te anonimiseren, pseudonimiseren of te generaliseren?	20	Waarden
	In het geval van anonimiseren: is gecheckt of de data echt niet meer herleidbaar is?	21	
VISUALISEREN	22	Actiepunten	
Hoe worden de uitkomsten van het project weergegeven? Worden deze gevisualiseerd?	23	Waarden	
TOEGANG	24	Actiepunten	
Wie heeft toegang tot de dataset(s)?	25	Waarden	
OPEN TOEGANG EN HET HERGEBRUIK VAN GEGEVENS	26	Actiepunten	
Zijn (delen van) de (input)data geschikt om te worden hergebruikt? Zo ja, onder welke voorwaarden?	27	Waarden	
Zijn de resultaten geschikt om te worden hergebruikt? Zo ja, onder welke voorwaarden?			

Actiepunten	
Waarden	
Actiepunten	
Waarden	
Actiepunten	
Waarden	
Actiepunten	
Waarden	
Actiepunten	
Waarden	
Actiepunten	
Waarden	
Actiepunten	
Waarden	

START

INTRODUCTIE

Zorg dat u de **introductievideo** heeft bekeken voordat u aan DEDA REMOTE begint. DEDA REMOTE wordt daarnaast ondersteund door de **DEDA handleiding**, welke aanvullende informatie over de vragen biedt. Het bespreekt ook de ethische stromingen waarop DEDA is gebaseerd.

Vind de materialen op dataschool.nl/deda/remote.

FASE ÉÉN

Loop door de vragen heen en beantwoord deze door het toevoegen van tekst naast de vragen in het daarvoor beschikbare linker tekstvak.

Deze fase wordt van te voren doorlopen en beantwoord door de **projectleider**. Tijdens de workshop presenteert de projectleider FASE ÉÉN in 5 minuten aan het projectteam en worden de antwoorden gezamenlijk besproken.

- 1 Projectnaam, datum
- 2 Projectteam
- 3 Wat houdt het project in en wat is het doel?
- 4 Wat zijn de eventuele maatregelen of acties die zullen worden ingezet op basis van de uitkomsten van dit project?
- 5 Wat voor data gebruikt u? Geef een korte beschrijving van de inhoud hiervan.
- 6 Wie zijn de stakeholders van dit project en op wie/wat heeft het impact?
- 7 Wat zijn de nagestreefde voordelen van dit project?
- 8 Zijn er (mogelijke) problemen met uw project?
- 9 Welke van de onderstaande onderwerpen (algoritmen, bron, anonimiseren etc.) zijn van toepassing op uw project? Beslis welke er eventueel tijdens de workshop kunnen worden overgeslagen.

FASE TWEE

Deze fase wordt van te voren door de projectleider worden ingevuld, of tijdens de workshop door het projectteam.

Bespreek met elkaar de **drie belangrijkste waarden** van de organisatie en noteer deze hiernaast in de gele zeshoek. Gebruik eventueel een code of visiedocument waarin de waarden van uw organisatie beschreven staan, als dit beschikbaar is. Noteer daarnaast voor elke deelnemer ook een **persoonlijke waarde** in de groene cirkel.

FASE DRIE

Loop gezamenlijk door vragen heen en beantwoord deze door het toevoegen van tekst naast de vragen in de daarvoor beschikbare tekstvakken.

Maak daarnaast een **actiepunt** voor elke vraag die niet direct beantwoord kan worden en noteer per onderwerp welke **waarde(n)** er worden geraakt: positief of negatief.

ALGEMENE OVERWEGINGEN

VERANTWOORDELIJKHEDEN

- 28 Bestaan er binnen de organisatie beleid of richtlijnen die van toepassing zijn op dit project? Zo ja, welke?
- 29 Wie is/zijn eindverantwoordelijk voor het project?
- 30 Zijn de verantwoordelijkheden van die persoon/personen helder?
- 31 Is dit project geschikt voor samenwerking met (commerciële) partners? Zo ja, welke partijen zouden dat kunnen zijn?

COMMUNICATIE

- 32 Wat is de communicatiestrategie voor dit project? (Zowel voor de positieve als negatieve impact hiervan). In het geval van samenwerkingspartners: is deze strategie met hen afgestemd?
- 33 Zijn er communicatiestrategieën voor het geval er iets mis gaat?
- 34 Wie is er verantwoordelijk voor deze strategieën?

TRANSPARANTIE

- 35 Bestaat het risico op publieke verontwaardiging, nu of in de toekomst?
- 36 Hoe transparant bent u over uw project naar burgers toe?
- 37 Hoe worden burgers actief betrokken?
- 38 Kunnen burgers bezwaar maken tegen uitkomsten van het project?
- 39 Is een opt-out mogelijk voor burgers? Zo ja, op welk moment kunnen burgers ervoor kiezen om deelname te beëindigen?

PRIVACY

- 40 Welke wetten, voorschriften en/of richtlijnen zijn van toepassing op uw project?
- 41 Heeft u de privacyfunctionaris en/of functionaris gegevensbescherming betrokken bij het project?
- 42 Heeft u een DPIA (Data Protection Impact Assessment) gehanteerd?
- 43 Wat is uw onderbuikgevoel over dit project? Heeft u zorgen?
- 44 Bestaat het gevaar dat bepaalde mensen of groepen gediscrimineerd zouden kunnen worden door uw project?
- 45 Zijn alle verschillende groepen burgers vertegenwoordigd in de dataset(s)? Wie missen er of zijn niet zichtbaar?
- 46 Zit er een feedback loop in het model die negatieve consequenties kan hebben?

TOEKOMSTSCENARIO'S

- 47 *Function creep*: kunt u zich een toekomstig scenario voorstellen waarin de uitkomsten van dit project voor een ander doeleinde gebruikt worden?
- 48 Veranderen uw antwoorden als u de mogelijke langetermijneffecten in acht neemt? Waarom?
- 49 Wanneer wordt dit project geëvalueerd?

FASE VIER

In deze laatste stap van DEDA REMOTE gaat u een **conclusie** vormen. Bespreek samen de vragen en beantwoord ze aan de hand van de antwoorden die u op de vragen bij datagerelateerde en algemene overwegingen heeft gegeven.

CONCLUSIE

- 1 Zijn de organisatiewaarden en persoonlijke waarden voldoende gewaarborgd?
- 2 Wat zijn de belangrijkste ethische knelpunten?
- 3 Wat zijn nieuwe en verrassende inzichten?
- 4 Onder welke voorwaarden willen we wel/niet met dit project doorgaan?
- 5 Bekijk alle actiepunten die hergebruikt worden weergegeven en schrijf voor elk punt de actiehouder op.

Actiepunten datagerelateerde overwegingen				Actiepunten algemene overwegingen			
ALGORITMEN	Actiehouder	BRON	Actiehouder	VERANTWOORDELIJKHEDEN	Actiehouder	COMMUNICATIE	Actiehouder
ANONIMISEREN	Actiehouder	VISUALISEREN	Actiehouder	TRANSPARANTIE	Actiehouder	PRIVACY	Actiehouder
TOEGANG	Actiehouder	OPEN TOEGANG EN HERGEBRUIK	Actiehouder	VOORINGENOMENHEID	Actiehouder	TOEKOMSTSCENARIO'S	Actiehouder

Vormgeving: **Wapelen Krugman**
 DEDA REMOTE is ontwikkeld door Utrecht Data School, Universiteit Utrecht.
 © Universiteit Utrecht 2022
 DEDA REMOTE Versie 1.4, Juni 2022
 Voor updates kijk op: dataschool.nl/deda

Noch de Universiteit Utrecht, noch de Utrecht Data School zijn aansprakelijk voor (mogelijke) schade in verband met, of voortvloeiend uit, het gebruik van materiaal of in het kader van de "Ethische Data Assistent".
 Deze DEDA REMOTE wordt gebruikt in overeenstemming met het te verbeteren. Deze verbeteringen zullen in toekomstige versies worden geïmplementeerd. Wanneer u DEDA REMOTE gebruikt en/of op andere manieren hebt aangepast dan met ons mee, wordt u verzocht hiervan af te zien.
 U kunt daarvoor altijd mailen naar: info@dataschool.nl

RESULTAAT

Klaar! Het resultaat van deze workshop is dat u nu verslaggeving heeft van uw ethische benadering. Dit kan verwerkt worden in het projectrapport, of als bijlage gebruikt worden bij verantwoording aan een ethische commissie of het publiek. Ook heeft u een reeks actiepunten die direct kunnen worden opgevolgd. Tenslotte heeft u geleerd welke ethische vragen gesteld kunnen worden bij dataprojecten.